

Sygn. akt : II AKa 231/07

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 4 października 2007 r.

Sąd Apelacyjny w Katowicach II Wydział Karny w składzie:

Przewodniczący	SSA Barbara Misztalska
Sędziowie	SSA Aleksandra Malorny (spr.) SSA Witold Mazur
Protokolant	Izabela Rybok

przy udziale Prokuratora Prok. Apel. Andrzeja Jużkowa

po rozpoznaniu w dniu 4 października 2007r. sprawy

z wniosku **S. S.**

o odszkodowanie i zadośćuczynienie

na skutek apelacji prokuratora

od wyroku Sądu Okręgowego w Gliwicach z dnia 04 kwietnia 2007 r.

sygn. akt IV Ko 34/06

uchyla zaskarżony wyrok i sprawę przekazuje do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w Gliwicach.

Sygn. akt II AKa 231/07

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy w Gliwicach wyrokiem z dnia 4 kwietnia 2007 roku, w sprawie o sygnaturze IV Ko 34/06, zasądził od Skarbu Państwa na rzecz S. S., jako osobie uprawnionej po zmarłym W. S., kwotę 13.600 złotych tytułem odszkodowania oraz kwotę 68.000 złotych tytułem zadośćuczynienia wraz z ustawowymi odsetkami od dnia prawomocności wyroku za represjonowanie W. S. okresie od 8.10.1948 r. do 5.06.1954 r. przez radzieckie organy ścigania za jego działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego oddalając w pozostałym zakresie żądanie wnioskodawcy.

Apelację od powyższego wyroku wniósł prokurator zaskarżając go w całości na niekorzyść wnioskodawcy.

Skarżący wyrokowi zarzucił błąd w ustaleniach faktycznych polegający na uznaniu za wiarygodne zeznań wnioskodawcy S. S. oraz świadków A. P. i M. M. w części dotyczącej działalności W. S. w Armii Krajowej, podczas gdy brak jakichkolwiek dowodów materialnych potwierdzających to, a wyrok skazujący za pomoc w grupie Armii Krajowej został uchylony z powodu braku znamion przestępstwa, co skłania do uznania, iż skazanie to było omyłką sądową,

a nie represją za działalność na rzecz niepodległego bytu za którą by Państwo Polskie ponosiło odpowiedzialność materialną.

Stawiając tego rodzaju zarzut obecny podczas rozprawy odwoławczej prokurator, modyfikując wniosek sformułowany w pisemnym środku odwoławczym, wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji.

Pełnomocnik wnioskodawcy złożył odpowiedź na apelację, w której wniósł o nie uwzględnienie złożonego środka odwoławczego, jako rażąco sprzecznego z uregulowaniami Ustawy z dnia 23 lutego 1991 roku o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego.

Sąd Apelacyjny stwierdził, co następuje:

Apelację ocenić należy jako skuteczną, bowiem w wyniku jej rozpoznania Sąd odwoławczy uznał za konieczne oraz celowe uchylić zaskarżony wyrok i sprawę przekazać do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji. W aktualnym kształcie zgromadzonego materiału dowodowego nie sposób bowiem było jednoznacznie rozstrzygać i przesądzać trafności argumentacji przedstawionej w pisemnej apelacji, co także dostrzegł obecny na rozprawie odwoławczej oskarżyciel publiczny, a czemu dał wyraz modyfikując jej wniosek końcowy.

Poza sporem pozostaje i pozostawać musi to, że materiał dowodowy - z racji czasowego umiejscowienia rozważanego zdarzenia - jest skąpy, a możliwość jego poszerzenia w oczywisty sposób ograniczona, co jednak nie zwalnia od podejmowania prób jego poszerzenia.

Zauważyć trzeba, że analiza zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego wskazuje, że rysowały się potencjalne możliwości jego poszerzenia i zweryfikowania dowodów, którymi dysponował Sąd meriti, a w konsekwencji także ustaleń, które istotnie mogły wzbudzać pewne wątpliwości co do ich trafności oraz prawidłowości.

W pierwszym rzędzie wskazać trzeba, że pogłębienia wymaga kwestia przyczyn, które legły u podstaw uchylenia wyroku sądu wojskowego wojsk Ministerstwa Spraw Wewnętrznych Obwodu (...) z dnia 21 listopada 1948 roku.

Na karcie 5 akt znajduje się kserokopia uwierzytelnionego tłumaczenia z języka rosyjskiego zaświadczenia wydanego przez Prokuraturę Republiki Białoruś. Z treści owego zaświadczenia wynika bezspornie, iż ojciec wnioskodawcy W. S. został aresztowany w dniu 8 października 1948 roku, a w dniu 21 listopada 1948 roku skazany przez sąd wojskowy wojsk Ministerstwa Spraw Wewnętrznych Obwodu (...) na 25 lat pozbawienia wolności z konfiskatą mienia za pomoc terrorystycznej grupie bandyckiej Armii Krajowej. Zaświadczenie to zawiera także informację, że na podstawie postanowienia Plenum Sądu Naczelnego Związku Socjalistycznych Republik Radzieckich z dnia 27 września 1968 roku wskazany wyrok został uchylony i sprawa karna w stosunku do W. S. unieważniona z powodu braku w jego działaniach znamion przestępstwa.

Kluczowym, dla ustalenia istnienia formalnych podstaw do skutecznego złożenia wniosku o odszkodowanie i zadośćuczynienie z tytułu represjonowania W. S. za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego, jest ustalenie przyczyn, które legły u podstaw tej decyzji procesowej. Wszak mogła być ona rezultatem stwierdzenia omyłki sądowej, co sugeruje apelujący, ale równie dobrze formą rehabilitacji, co z kolei naprowadza pełnomocnik wnioskodawcy, czy też na przykład rezultatem zmiany ustawodawstwa. W tym pierwszym wymienionym wypadku istotnie brak byłoby podstaw do wysuwania roszczeń na gruncie ustawy z dnia 23 lutego 1991 roku o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego.

To powoduje, że koniecznym jest więc, by Sąd ponownie rozpoznający sprawę zwrócił się we właściwym trybie do Prokuratury Republiki Białoruś Obwodu G. udzielenie informacji, co stanowiło faktyczną przyczynę rzeczonyj decyzji procesowej

w oparciu o normy prawa obowiązujące w dacie jej podjęcia oraz o poświadczenie okresu

i miejsca odbywania przez W. S. orzeczonej kary 25 lat pozbawienia wolności. Sąd winien także zwrócić się o nadesłanie uwierzytelnionej kopii akt sprawy W. S. – jeżeli jeszcze istnieją i nie uległy zniszczeniu.

Dopiero w przypadku bądź to jednoznacznego wykluczenia ewentualności, że wyrok skazujący W. S. stanowił rezultat omyłki sądowej, bądź też niemożności dokonania tego rodzaju ustalenia z przyczyn natury obiektywnej, poprzez dyspozycję przepisu art.5 §2 kpk, należy przyjąć istnienie formalnej przesłanki żądania zadośćuczynienia i odszkodowania na gruncie cytowanej ustawy z dnia 23 lutego 1991 roku.

Sąd ponownie rozpoznający sprawę winien następnie dążyć do poszerzenia materiału dowodowego, który mógłby obrazować deklarowaną przez wnioskodawcę działalność W. S. na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego.

Nie można wykluczyć, że w tym względzie mogą być przydatne akta sprawy Sądu Okręgowego w Katowicach, w której – zgodnie z deklaracją świadka A. P. – zostało przyznane temuż świadkowi odszkodowanie z tytułu działalności na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego. W tym celu Sąd winien ustalić sygnaturę akt tej sprawy, a w dalszej kolejności dopuścić i przeprowadzić dowód z tych akt na okoliczność istnienia w nich informacji dotyczących ewentualnej działalności niepodległościowej ojca wnioskodawcy.

Wydaje się także być celowym zwrócić się do Instytutu Pamięci Narodowej o udzielenie informacji, czy właściwy pion Instytutu dysponuje danymi o ewentualnej działalności niepodległościowej ojca wnioskodawcy – członkostwie w formacjach Armii Krajowej, czy też pomocy tym formacjom.

Wreszcie Sąd powtórnie rozpoznający sprawę winien ponownie przesłuchać w charakterze świadków: wnioskodawcę, A. P. oraz M. M., a także w tym charakterze przesłuchać L. M., której adres zamieszkania został wskazany w złożonym wniosku. Dowód z przesłuchania w charakterze świadka tej ostatniej osoby został cofnięty przez pełnomocnika wnioskodawcy z bliżej nieokreślonych powodów.

Przesłuchując świadków Sąd winien zmierzać do bardziej precyzyjnego określenia charakteru i sposobu deklarowanej działalności ojca wnioskodawcy, a także jej czasokresu .

Przesłuchując w charakterze świadka M. M. należy także ustalić, czy pomiędzy tym świadkiem, a przesłuchaną w postępowaniu rentowym M. Ł. istnieje tożsamość i jest to ta sama osoba. Ustalenie tej kwestii wydaje się istotne zwłaszcza przy zestawieniu treści zeznań złożonych przez świadka M. M. z treścią oświadczenia złożonego w postępowaniu rentowym przez M. Ł..

Oceniając wartość poszczególnych dowodów Sąd winien mieć także w polu widzenia właśnie dokumentację związaną z postępowaniem rentowym dotyczącym W. S., którą udostępnił Zakład Ubezpieczeń Społecznych.

Wreszcie Sąd winien także dążyć do ustalenia rzędu wielkości dochodów uzyskiwanych przez ojca wnioskodawcy tak, aby w miarę precyzyjnie móc wyważyć wysokość przysługującego odszkodowania, które winno stanowić równowartość potencjalnych jego oszczędności. Wydaje się, że w tym względzie pomocną mogłaby być próba ustalenia nie tylko rzeczywistej wielkości gospodarstwa oraz tytułu prawnego ojca wnioskodawcy, ale także wielkości inwentarza, charakteru zabudowy. Próba ustalenia miejsca wykonywania pracy najemnej także wydaje się być celowa

Dopiero uzupełnienie postępowania dowodowego we wskazanym kierunku będzie pozwalało na rzetelną ocenę zasadności zarzutów sformułowanych w złożonym środku odwoławczym, a tym samym prawidłową ocenę zasadności złożonego wniosku.

Z tych też względów koniecznym oraz uzasadnionym – w ocenie Sądu odwoławczego – stało się uchylene zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji.